

Lausunto Pohteen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelman luonnoksesta 2027–2030, syksy 2026

Vastaaja:

-

Vastaus:

07.10.2026, 15.24 - 08.10.2026, 11.31

1. Lausuntoa antavan rooli *

Yksityinen henkilö

2. Lausuntoa antavan yhteystiedot *

Etunimi	Elisa
Sukunimi	Savolainen
Sähköposti	elisa@esplan.fi

3.

Lausuntoni perustuu näkökulmiini Pohjois-Pohjanmaan asukkaana. Hyödynnän lausunnossa asiantuntemustani sosiaalihuollon digitalisaation ja ICT-kehittämisen asiantuntijana sekä sosiaalityön tekoälytutkijana.

1. Tavoitteet ja toimenpiteet kotiin annettavissa palveluissa

Kotiin annettavissa palveluissa tunnistetaan, että uudella lainsäädännöllä ollaan lisäämässä teknologian hyödyntämistä sosiaalihuollossa. Suunnitelmassa jää kuitenkin vähälle huomiolle se, että uusi teknologian arviointivelvoite laajentaa ammattilaisten teknologiaosaamisen vaatimuksia. Jotta ammattilaiset pystyisivät arvioimaan, onko asiakkaan palvelutarve toteutettavissa teknologialla, tulee ammattilaisten teknologiaosaamista vahvistaa.

2. Tavoitteet ja toimenpiteet sosiaali- ja terveystalvelujen palveluissa

Digitaalinen sote-keskus sijoittuu Pohteen organisaatiossa terveystalveluiden alle. Käytännössä digitaalinen sote-keskus kuitenkin tarjoaa myös sosiaalihuollon digitaalisia palveluita. Tämä tulisi huomioida toiminnan organisoinnissa sekä riittävän sosiaalihuollon asiantuntemuksen varmistamisessa.

3. Tavoitteet ja toimenpiteet yhteisissä palveluissa

Järjestämissuunnitelmassa kuvataan kattavasti digitaalisten palveluiden ja tekoälyn hyödyntämistä, mutta ammattilaisten keskeisten työvälineiden eli asiakas- ja potilastietojärjestelmien kehittämisenäkymä jää vähäiselle huomiolle.

Jatkossa olisi tärkeää kuvata, miten tietojärjestelmäkokonaisuutta kehitetään vastaamaan paremmin ammattilaisten käytännön tarpeita, kansallisia vaatimuksia sekä palveluiden integraation tavoitteita. Erityisen tärkeää on edistää integraatoratkaisuja, jotka mahdollistavat nykyistä paremman sektorirajat ylittävän moniammatillisen yhteistyön sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Lisäksi tietojärjestelmien, digipalveluiden ja tekoälyratkaisujen kehittämistä tulisi tarkastella yhteisen kokonaisarkkitehtuurin näkökulmasta. Nykyisessä suunnitelmassa digipalvelut ja tekoäly näyttäytyvät osin erillisinä kehittämiskokonaisuuksina ilman selkeää kuvausta niiden suhteesta asiakas- ja potilastietojärjestelmiin.

4. Sote-järjestämissuunnitelman taloudelliset vaikutukset

Digitaaliset palvelut ja tekoäly ovat näkyvästi esillä järjestämissuunnitelmassa, mutta tavoitteiden konkreettinen sisältö jää osin epäselväksi. Suunnitelmasta ei käy riittävän selvästi ilmi, mitä palveluja tuotetaan jo nykyisin digitaalisesti, mitä palveluja on tarkoitus digitalisoida tulevina vuosina tai millä toimenpiteillä digitalisaatiota käytännössä edistetään.

Digipalveluille ja tekoälylle asetetaan merkittäviä tavoitteita asiakaslähtöisyyden, saavutettavuuden, oikea-aikaisuuden ja tasavertaisuuden vahvistamisesta. Samalla niiden odotetaan tukevan palvelutarpeeseen vastaamisessa, henkilöstön saatavuuden parantamisessa sekä talouden tasapainottamisessa. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin nykyistä konkreettisempaa kuvausta toimeenpanosta, mittareista ja vaikutusten arvioinnista.

Lisäksi suunnitelmassa todetaan tekoälyn käyttöönoton olevan osittain riippuvainen ulkoisesta rahoituksesta. Tämä muodostaa riskin käyttöönottojen edistämiseksi, jos ulkoista rahoitusta ei olekaan saatavilla suunnitellussa laajuudessa.

5. Muut kommentit ja näkemykset

Digipalveluiden ja tekoälyn käyttöönottoa ei tulisi tarkastella teknologiahankkeina, vaan toiminnan kehittämisen välineinä. Teknologia tuottaa arvoa vain silloin, kun se ratkaisee tunnistetun toiminnallisen tarpeen tai tukee palveluiden tavoitteellista kehittämistä.

Pidän myönteisenä, että Pohteen tekoälyn osaamiskeskukselle on annettu vastuu tekoälyn käyttöönoton koordinoinnista. Samalla on tärkeä tunnistaa, että tekoälyratkaisujen käyttöönotosta valtaosa liittyy toiminnalliseen määrittelyyn, prosessien kehittämiseen, muutosjohtamiseen ja sisältöasiantuntijoiden osallistamiseen. Tämän vuoksi tekoälyn käyttöönottojen resurssoinnissa tulee huomioida riittävä työpanos sekä toiminnan asiantuntijoilta että esihenkilöiltä ja johdolta.

Digipalvelujen lisääntyessä ei myöskään voida olettaa, että kaikki asiakkaat pystyvät käyttämään niitä ilman tukea. Erityisesti ikääntyneet, vammaiset henkilöt, paljon palveluita käyttävät asiakkaat sekä henkilöt, joilla on puutteelliset digitaidot, tarvitsevat usein henkilökohtaista ohjausta digitaalisten palvelujen käyttöön. Tämän vuoksi suunnitelmassa tulisi kuvata, miten digituki Pohteella organisoidaan ja miten vastuut jakautuvat ja miten digitukeen osoitetaan riittävät resurssit.